

Posudok oponenta habilitačnej práce

Autor: **Ing. Viktor Šoltés, PhD.**

Téma: **Vplyv sociálno-ekonomických kriminogénnych činiteľov na vznik kriminality v podmienkach Slovenskej republiky**

Štúdijný odbor: **Bezpečnostné vedy**

Štúdijný program: **Bezpečnostný manažment**

Školiace pracovisko: **Fakulta bezpečnostného inžinierstva, Žilinská univerzita v Žiline**

Oponentský posudok bol vypracovaný na základe schválenia a písomného poverenia na vypracovanie oponentského posudku Vedeckou radou Fakulty bezpečnostného inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline. Oponentský posudok je vypracovaný na habilitačnú prácu s názvom „Vplyv sociálno-ekonomických kriminogénnych činiteľov na vznik kriminality v podmienkach Slovenskej republiky. Predložená práca má 127 strán.

S potešením som prijal oponovanie habilitačnej práce na uvedenú tému, ktorej som sa venoval v svojej profesionálnej a akademickej kariére dlhé roky. Okrem toho ma teší, že Ing. Viktor Šoltés, PhD. je aj môj bývalý študent, ktorý chce dosiahnuť vedecko pedagogický titul docent. Dosiahnutie titulu docent považujem za medzník v kariérom raste vysokoškolského učiteľa. Zároveň chcem poďakovať Vedeckej rade FBI ŽU v Žiline za dôveru, ktorú mi dala, keď ma požiadala o vypracovanie oponentského posudku uvedenej práce.

1. Aktuálnosť témy a štruktúra práce

Konštatujem, že habilitačná práca na tému „Vplyv sociálno-ekonomických kriminogénnych činiteľov na vznik kriminality v podmienkach Slovenskej republiky“ je aktuálna. Jej aktuálnosť podčiarkuje súčasná bezpečnostná situácia v regionálnom i globálnom kontexte vo svete. Vojnový konflikt na Ukrajine prebieha bezprostredne na našich východných hraniciach a jeho sprievodné znaky výrazne ovplyvňujú bezpečnostnú situáciu na Slovensku. Hoci Maslowova pyramída, ľudských potrieb, ktorú definoval americký psychológ Abraham Harold Maslow v roku 1943, uvádza potrebu bezpečia na druhom mieste za fyziologickými potrebami, potreba bezpečia pre občanov v takýchto situáciách môže dominovať.

2. Vytýčenie a splnenie cieľov habilitačnej práce

V hodnotenej habilitačnej práci nebol jej cieľ uvedený v samostatnej kapitole, ale je ho možné vyčítať z úvodu k danej práci, kde autor práce uvádza, že „hlavným cieľom práce je posúdiť vplyv sociálno-ekonomických kriminogénnych činiteľov na vznik jednotlivých druhov kriminality na Slovensku...“. Uvedený stanovený cieľ bol postupne plnený najmä v druhej až štvrtej kapitole. Druhá časť ním stanoveného cieľa to je „...implementácia získaných poznatkov do pedagogickej činnosti na Fakulte bezpečnostného inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline“ je riešená v piatej kapitole, kde výsledky implementuje do pedagogického procesu na FBI ŽU v Žiline.

3. Hodnotenie obsahovej stránky

Vlastný obsah habilitačnej práce

Prvá kapitola habilitačnej práce „Teoretické východiská súvisiace s prevenciou kriminality a v kontexte ochrany osôb a majetku“ má 36 strán a je vhodným uvedením do riešenej problematiky. Samostatne uviedol problematiku ochrany osôb a majetku a v nadväznosti na ňu jednotlivé vedné odbory súvisiace s kriminalitou, s dôrazom na prevenciu kriminality. Tu je patrné, že autor kriminalitu vidí v širších súvislostiach spojených s celkovou bezpečnosťou v Slovenskej republike. Vhodne uvádza medzinárodné súvislosti, ale aj právne normy súvisiace s bezpečnosťou a bezpečnostné subjekty, ktoré sa podieľajú na ich plnení.

V druhej kapitole sa autor na stranách 37 až 68 zaoberá výskumom kriminality v Slovenskej republike. Konštatujem, že autor v tejto kapitole vykonal výskum kriminality komplexne a aktuálne od roku 1993 až do roku 2022. Vykonalie jej výskumu v takomto rozsahu je vysoko cenené a ojedinelé. Informácie na jej výskum čerpá od renomovaných inštitúcií a autorov, ktorí sa zaoberajú danou problematikou. Svoje výskumy vhodne uvádza graficky s ich popisom. Kladne hodnotím, že sa zaoberá aj tendenciou vývoja kriminality v jednotlivých druhoch trestnej činnosti. Je patrné, že v hodnotení kriminality sa opiera aj hodnotením sociálno-ekonomických činiteľov v Slovenskej republike, ale aj v jej regiónoch. Menej uvádza aktuálnu sociálnu situáciu v súvislosti s vojnou na Ukrajine a migráciou na území Slovenskej republiky. K tomu bude smerovať aj moja otázka na autora.

V tretej kapitole na stránkach 69 až 90 sa autor zaoberá výskumom sociálno-ekonomických kriminogénnych činiteľov. Pokladám výskum kriminality z tohto hľadiska za určujúci prínos predloženej habilitačnej práce.

Mám určité pripomienky k jeho konštatovaniu na strane 87, citujem: „Kombináciou všetkých uvedených kriminogénnych činiteľov vzniká určitá osobnosť človeka, ...“. Pritom autor má na mysli endogénne aj exogénne činitele kriminality. Tu sa domnievam, že je to len čiastočná pravda. Každý sme jedinečný od svojho narodenia. Máme vrodené biologické faktory (gény, psychiku, intelekt ...), ktoré tvoria podstatu našej osobnosti. Tá sa potom dotvára našou socializáciou v širokom slova zmysle, do ktorej je možné zahrnúť aj endogénne a exogénne činitele kriminality.

V kapitole by som tiež očakával objasnenie určitého nesúladu. K kapitole tretej uvádza najvyššiu kriminalitu v Bratislavskom kraji, ale v tejto kapitole najpriaznivejšie ekonomické ukazovatele v Bratislavskom kraji. Z toho potom vyplýva, že kriminalita by mala byť v súlade s týmito tendenciami. Pritom nemám na mysli len ekonomickú kriminalitu.

V štvrtej kapitole sa venuje posúdeniu vplyvu sociálno-ekonomických kriminogénnych činiteľov na kriminalitu. Je logickým pokračovaním predchádzajúcej kapitoly a svojim spôsobom dotvára závery k výskumu. Je najväčším prínosom predloženej habilitačnej práce. Pretože problematika skúmania závislosti medzi sociálno-ekonomickými ukazovateľmi a kriminalitou v podmienkach Slovenskej republiky takmer absentuje. Za pozitívum považujem aj snahu autora na skúmanie vzťahu čiastočne využiť matematický aparát. Má na mysli korelačnú analýzu. Z uvedenými závermi je možno súhlasiť, hoci podľa mojej mienky by to chcelo hlbší vedecký výskum.

Autor sa na strane 91 veľmi stručne zmienil o vzťahu kvality života a sociálno-ekonomických ukazovateľov. Podľa môjho názoru je to oblasť, ktorej by sa mohol širšie venovať pri svojich výskumoch. Kvalita života je jednou z pomerne nových oblastí v rámci štatistickej produkcie v rámci Európskej únie a má svoju vývojovú tendenciu. Jej skúmanie začalo ukazovateľmi ako je HDP na hlavu obyvateľa danej krajiny, dĺžka dožitého veku a dosiahnuté vzdelanie. V poslednej dobe sú neustále tieto kritéria predmetom výskumu a doplňované práve aj o

sociálne aspekty a podobne. Aj indikátory kvality života produkované Štatistickým úradom SR sa opierajú o koncept všeobecne prijatý v rámci Európskeho štatistického systému.

So závermi autora uvedenými v piatej kapitole v podstate súhlasím. Vypovedajú o jeho veľmi dobrej pedagogickej praxi, značnom prehľade a perspektíve vzdelanosti vo vednom odbore ochrana osôb a majetku priradeného k bezpečnostným vedám. Oceňujem opätovné zaradenie predmetu kriminológie do vzdelávacieho procesu študentov, pretože aj v mojej minulej pedagogickej praxi sa zavedenie predmetu osvedčilo vo vzťahu ku komplexnej príprave študentov a vedeckému výskumu.

4. Hodnotenie formálnej stránky

Formálna stránka habilitačnej práce je na vysokej úrovni. Kapitoly sú logicky usporiadané s nadväznosťou medzi sebou. Jazyková stránka je vysoká s dodržaním odbornej terminológie. Grafická úprava, ako i samotné grafy sú prehľadné a pre čitateľa zrozumiteľné. Majú vysokú výpovednú hodnotu.

5. Otázky k habilitačnej práci

a) Aký je stav a tendencia kriminality páchanej cudzincami v súvislosti s vojnou na Ukrajine a migráciou v Slovenskej republike.

b) Štatistiky kriminality uvádzané MV SR sú najaktuálnejšie. Aký je vzťah medzi týmito štatistikami a štatistikami uvádzanými prokuratúrou a súdmi SR v časovom horizonte a vo výslednej štatistike, najmä čo do počtu trestných činov.

c) Uveďte svoj názor na súbor indikátorov kvality života v podmienkach SR z pohľadu vami skúmaných sociálno-ekonomických faktorov.

6. Celkový záver

1. Habilitačná práca spĺňa kritériá na habilitačnú prácu k obhajobe.

2. Habilitačná práca splnila stanovené ciele v celom rozsahu.

Po úspešnej obhajobe habilitačnej práce navrhujem udelenie titulu docent v uvedenom študijnom odbore ochrana osôb a majetku priradeného k odboru bezpečnostné vedy.

V Žiline 8. decembra 2023

doc. Ing. Libor Gašpierik, CSc.